

בס"ד. ש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו ה'תשל"ז*

ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל¹, ומדייק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע במאמרו ד"ה זה (דשנת תרס"ו)² מה שאומר בכל סתם ואינו מפרש במה ברכו. ונקודת הביאור³, דכל הוא בחינת העלם העצמי, שמשם נמשכים כל הגילויים. כדאיתא בזהר⁴ עה"פ וה' ברך את אברהם בכל, דאברהם אתברך מאתר דכל ברכאן נפקי מתמן. ולכן אומר בכל סתם ואינו מפרט פרטים, לפי שהוא בחינת בלי גבול שלמעלה מפרטים. וצריך להבין הקשר והשייכות דפירוש הזהר שבכל הוא אתר דכל ברכאן נפקי מתמן עם פירוש רש"י עה"פ⁵ שבכל קאי על יצחק (בכל בגימטריא בן). וגם, דמהמשך הכתובים משמע שפסוק זה (ואברהם זקן וגו') הוא הקדמה לויאמר אברהם אל עבדו גו' ולקחת אשה לבני ליצחק⁶, וצריך להבין מהי השייכות דוה' ברך את אברהם בכל, שנתברך מאתר דכל ברכאן נפקי מתמן, לזה ששלח את עבדו לקחת אשה לבנו⁷. גם צריך להבין גודל העילוי דנשואי יצחק ורבקה שהוא נעלה יותר גם מבחינת ככל (אתר דכל ברכאן נפקי מתמן), ועד דזה שהו' ברך את אברהם בכל הוא רק הקדמה לנשואי יצחק ורבקה.

ב) ויובן זה בהקדים מה דאיתא במדרש⁸ אין הקב"ה מעלה את האדם לשררה עד שבודק ובוחר אותו וכו' וכן אתה מוצא באבינו אברהם נסהו הקב"ה עשר נסיונות ועמד בהן ואח"כ ברכו שנאמר וה' ברך את אברהם בכל. ומבאר הצ"צ⁹, דעשר נסיונות הם כנגד עשר ספירות, משא"כ כל הוא פנימיות הכתר שאינו¹⁰

(* יצא לאור בקונטרס כ"ה מרחשון — תשנ"ג, "לקראת יום הבהיר כ"ה מרחשון הבעל"ט, — שבשנה זו הוא גם יום התחלת לימוד הרמב"ם במחזור השביעי* . . מוצש"ק כ"ח מ"ח שנת ה'תשנ"ג.

- (1) פרשתנו (חיי שרה) כד, א.
- (2) נדפס בהמשך תרס"ו ע' עח ואילך.
- (3) המשך הנ"ל ע' פד"ה.
- (4) ח"א פרשתנו קל, ב.
- (5) דנוסף לזה שכל הפירושים שבאותו הפסוק שייכים זל"ז** — מכיון שפירוש רש"י על התורה הוא יי"נה של תורה ("היום יום" כט שבט), יש לו שייכות מיוחדת עם הפירוש ע"ד הסוד (זהר). וראה בארוכה לקו"ש ח"ה בתחלתו, ובהערות שם.
- (6) פרשתנו שם, ב"ד.
- (7) בנצוצי אורות לזהר שם, שוהו' ברך את אברהם בכל (לפירוש הזהר) הוא טעם על זה שצוה שלא לקחת אשה מבנות הכנעני. ואולי י"ל, דכמו שלפירוש רש"י, וה' ברך גו' בכל הוא טעם גם על השליחות לקחת אשה לבנו ("מאתר שהי' לו בן הי' צריך להשיאו אשה"), עד"ז הוא גם לפי פירוש הזהר (ראה לעיל הערה 5).
- (8) במדב"ר פט"ו, יב.
- (9) בדי"ה זה באוה"ת פרשתנו (כרך ד) תשעט, סע"א.
- (10) ע"ח שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א, הובא בלקו"ת בחוקותי מו, ג. אוה"ת שם. ובכ"מ. ע"ח שער כג (שער מוחין דצלם) פ"ה, הובא בלקו"ת שה"ש י, ב, ובכ"מ.

(* להלומדים ג' פרקים ליום. וגם התחלת מחזור השלישי להלומדים פרק אחד ליום (וכן בספר המצוות).

(** כידוע הראי' לזה מ"שעטנ"י (נדה טא, ב) — ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ובכ"מ.

בחשבון ע"ס. דבבחינה זו, אין אתערותא דלתתא מגעת לשם. ולאחרי שעמד אברהם בעשר נסיונות כנגד ע"ס שבהן שייך אתעדל"ת, אזי ברכו בכל, פנימיות הכתר. ויש לומר, דזהו גם דיוק לשון הכתוב ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל, דזה שהי' זקן בא בימים, עם היות שזהו ברכת הקב"ה, מייחס הכתוב לאברהם (ואברהם זקן בא בימים), משא"כ בנוגע כל אינו אומר שאברהם הי' לו כל כ"א שהוי' ברכו בכל, דיש לומר הביאור בזה¹¹, דזה שנתברך בזקנה ובימים הוא אתערותא דלעילא שמתעוררת ונמשכת ע"י אתעדל"ת¹², עבודתו של אברהם, משא"כ זה שנתברך בכל הוא אתעדל"ע הבאה מלמעלה שאין אתעדל"ת מגעת לשם [וזה שברכה זו באה דוקא לאחרי שעמד בעשר נסיונות הוא לפי שצריך להיות אתר¹³ שלים¹⁴], ולכן כתיב בה וה' ברך גו'.

ג) **והגם** שגם זקן בא בימים הוא בחינת עתיק יומין, כדאיתא במדרש¹⁵ שאמר הקב"ה לאברהם בא ולבוש לבושי שנאמר ואברהם זקן בא בימים, ופירש במתנות כהונה דזה שבא בימים הוא לבושו של הקב"ה הוא כי הקב"ה נק'¹⁶ עתיק יומין [והצ"צ¹⁷ מוסיף שגם זקן (דיקנא¹⁸) הוא לבושו דהקב"ה, כי בעתיק יומין כתיב¹⁶ לבושי' כתלג חיוור¹⁹ שהוא²⁰ בחינת י"ג תיקוני דיקנא], יש לומר, שהכוונה בזה היא (לא לעתיק ממש, אלא²¹) לאריך שנקרא ג"כ בשם עתיק יומין²² [ויש לומר דזה שאריך נקרא בשם עתיק יומין הוא לפי שבו מלוכשים ז"ת דעתיק²³], משא"כ כל הוא עתיק עצמו. ויתירה מזו, שבעתיק גופא הוא בחינת ג"ר דעתיק שאינם מלוכשים באריך²⁴,

11) ראה ער"ד ד"ה ואברהם זקן תרע"ג בסופו (המשך תער"ב ח"א ע' קצ).

12) באוה"ת שבעה ערה 9, שגם "זקן בא בימים" הוא פנימיות הכתר שאין שייך בו אתעדל"ת. ואולי יש לומר, שזהו בכללות, אבל בפרטיות, ענין זה (המשכה מלמעלה שלא ע"י אתעדל"ת) הוא דוקא בבחינת בכל — ראה לקמן סוף ס"ג ובהערה 31 שם. ועפ"ז מוכן: (א) לשון הכתוב "ואברהם זקן בא בימים", ולא שהוי' ברכו כמ"ש בנוגע ל"בכל", ככפנים. (ב) זה שבמדרש שבעה ערה 8 מעתיק רק 'וה' ברך את אברהם בכל" (ולא תחלת הכתוב) — כי רק לזה הוצרך להיות קדימת עשר נסיונות (שלמיות העבודה, שרק אז נמשכת האתעדל"ע ולמעלה), משא"כ "זקן בא בימים".

13) ראה זהר ח"ג צ, ב.

14) ראה בארוכה לקו"ת שה"ש כד, סע"א ואילך.

15) ב"ר פרשתנו ספנ"ח. וראה אוה"ת שם תשעט, א. תשפא, ב ואילך. תשפג, ב ואילך. שם כרך ז תתתו, א ואילך. ד"ה זה (הא') תרכ"ז פ"ו ואילך (סה"מ תרכ"ז ע' לז ואילך).

16) דניאל ז, ט.

17) באוה"ת שם תשפא, ב. ועד"ז בד"ה זה (הא') תרכ"ז פ"ה (סה"מ שם ע' לה).

18) ראה ב"ר פס"ה, ט (ועד"ז בב"מ פז, א) "אברהם תבע זקנה .. כיון שעמד אברהם נתן לו זקנה ואברהם זקן", וביפ"ת שם (הובא באוה"ת שם תשעה, ב. תשעט, ב. ד"ה הנ"ל תרכ"ז בתחלתו — ע' כח) שמקודם הי' הזקנה ניכר מהפנים והגוף, ומאברהם הותחל חתימת זקן (דיקנא).

19) בחדא"ג מהרש"א לב"מ שם, שגם מקודם הי' חתימת זקן, והחידוש ד"ואברהם זקן" הוא שנעשה הזקנה בליבון שער. ועפ"ז מוכן הקשר ד"ואברהם זקן" עם "לבושי' כתלג חיוור".

20) ראה לקו"ת אחרי כו, ד. שם כח, ד. ובכ"מ.

21) וכמפורש באוה"ת שם תשפה, ב בהקיצורים "בא בימים .. א"א הנק' עתיק יומין".

22) ראה מאו"א שבעה ערה הבאה. ובכ"מ. ובלקו"ת שלח נא, ג "א"א שנק' ג"כ עתיקא, כנודע".

23) ראה מאו"א מערכת ע' אות נה (הובא בהמשך תער"ב ח"ג ע' א'תלט) "וא"א המלביש אותו נק' ג"כ ע"ש שמו עתיק יומין".

24) לקו"ת שה"ש מ, ב, מע"ח שער יב (שער אריך אנפין) פ"א-ב. ובכ"מ.

ועד לבחינת פנימיות עתיק ולמעלה יותר, וכנ"ל (סעיף א) מהמאמר שכל הוא בחינת העלם העצמי. וזהו שהענין דזקן בא בימים מייחס הכתוב לאברהם (ואברהם זקן בא בימים) משא"כ בנוגע כל אומר שהוי' ברך את אברהם בכל, כי זה שהי' לאברהם בחינת זקן בא בימים, שהוא בחיצוניות הכתר, המשיך זה ע"י עבודתו. ויש לומר, דזוהי גם השייכות דהפירוש שזקן בא בימים הוא לבושו דהקב"ה עם הפירוש²⁵ שזקן הוא זה שקנה חכמה²⁶ (תורה) ובא בימים הוא לבושי המצוות²⁷, כי זה שהי' לאברהם לבושו של הקב"ה, המשיך זה ע"י התורה והמצוות שלו.

יש לבאר זה בפרטיות יותר, דזקן ובא בימים הם שתי מדריגות. זקן שהוא י"ג תיקוני דיקנא, הוא במוחא סתימאה דאריך, ובא בימים הוא אריך עצמו [דזה שאריך נקרא בשם עתיק יומין²⁸ הוא בעיקר בעצמיות אריך], גלגלתא דאריך. וזוהי השייכות דשני ענינים אלו (זקן ובא בימים) שלמעלה (לבושו של הקב"ה) עם שני ענינים אלו בעבודת האדם, כי מוחא סתימאה דאריך הוא פנימי, השרש דתורה²⁹, וגלגלתא דאריך הוא מקיף, השרש דמצוות²⁹. וע"י עסק התורה דאברהם, זקן שקנה חכמה, המשיך בחינת הדיקנא ומוחא סתימאה דאריך (זקן), וע"י שהי' בא בימים, לבושי המצוות, המשיך בחינת גלגלתא³⁰ דאריך (בא בימים). משא"כ כל שהוא בחינת עתיק, אין אתעדל"ת מגעת לשם, ולכן כתיב וה' ברך את אברהם בכל, אתערותא דלעילא הבאה מלמעלה. אלא שאתערותא דלעילא זו³¹ שורה ומתגלה דוקא לאחרי שלימות העבודה (והאתערותא דלעילא שע"י האתערותא דלתתא), לכן, מה שברך ה' את אברהם בכל הי' זה דוקא לאחרי שעמד בעשר נסיונות, כנ"ל (סעיף ב בתחלתו).

ד והנה גם בבחינת כל (עתיק) שלמעלה מבא בימים (אריך) יש כמה מדריגות. וכמובן מהמבואר בהמאמר (ד"ה ואברהם זקן) דהצ"צ³², שבתחלה אומר, שאברהם זכה לבחינת כל ע"י קיום מל"ת וגם בבחינה זו דכל אומר שהוא פנימיות

25 אוה"ת שם תשעט, א. תשפד, א. ד"ה הנ"ל (הב') תרכ"ז פ"ח (סה"מ שם ע' מד).

26 ראה קידושין לב, ב. תו"כ עה"פ קדושים יט, לב.

27 ראה זח"א רכד, א. תו"א פרשתנו טז, א ואילך. ובארוכה בד"ה זה ה'תשל"ח (לקמן ע' שז ואילך). וט"ו.

בתו"א שם סע"א ואילך, שהלבושים הם תורה ומצוות. וכ"ה בתו"א משפטים עט, סע"ג (הובא באוה"ת שם תשפב, א. ד"ה הנ"ל תרכ"ז פ"ו (סה"מ תרכ"ז ע' לח)) "הימים הם בחינת לבושים והם לבושי התורה והמצוות". אבל בפרטיות, רק המצוות הם לבושים ("ימים"), משא"כ התורה הו"ע "זקן", כמפורש באוה"ת וסה"מ תרכ"ז שבהערה 25.

28 "בא בימים" הוא כמו "עתיק יומין". משא"כ "זקן" שהוא "לבושו" כתלג חיזור" (כנ"ל מהצ"צ), אינו נקרא בשם "עתיק יומין" ורק לבושו של "עתיק יומין".

29 ראה לקו"ת אחרי כח, ד. ובכ"מ.

30 בלקו"ת שה"ש כד, ב משמע שאתעדל"ת מגעת רק עד עצם ה"ס, משא"כ בגלגלתא. אבל ראה לקוטי לוי"צ לתנ"ך ומחזיל ע' קט, שבכללות — אתעדל"ת מגעת גם בגלגלתא דאריך. עיי"ש בארוכה.

31 ראה בארוכה לקו"ת שה"ש שבהערה 14, שבתעדל"ע שאין אתעדל"ת מגעת לשם — שתי בחינות: אתעדל"ע שלפני האתעדל"ת, ואתעדל"ע שלאחרי שלימות העבודה. ובלקוטי לוי"צ שם ע' קי, שבחינה הראשונה היא בב"ן דעתיק, והשני במ"ה דעתיק. עיי"ש בארוכה.

32 אוה"ת שם תשפד, ב. וכן הוא גם בסד"ה הנ"ל (הב') תרכ"ז (סה"מ תרכ"ז ע' מה).

עתיק [כמבואר שם, דזה שוהוי' ברך את אברהם בכל הוא לאחרי שנאמר בא בימים, כי ימים הם מ"ע, וע"י העבודה דבא בימים קיום מ"ע זכה לבחינת אריך (בחינת בא בימים דלמעלה), משא"כ זה שזכה לבחינת כל שזכה לזה ע"י קיום מל"ת הוא פנימיות עתיק שלמעלה מאריך³³], ולאח"ז אומר שאברהם זכה לזה ע"י העשרה נסיונות (כנ"ל סעיף ב מהמדרש), דיש לומר, שבחינת כל שזכה ע"י הנסיונות הוא נעלה יותר מבחינת כל שזכה ע"י קיום מל"ת. וי"ל הביאור בזה, דבחינת עתיק (כל) שזכה ע"י קיום מל"ת, יש לו שייכות להשתלשלות, ולכן, עבודת האדם שעל ידה זוכה לזה היא עבודה שתלוי' ברצונו (היינו עבודה שבסדר והדרגה), אלא שבזה גופא, מכיון שעתיק הוא למעלה מהשתלשלות, לכן העבודה היא לא בעשי' אלא בשב ואל תעשה, שלילה³⁴. משא"כ בחינת עתיק (כל) שזכה ע"י הנסיונות, הוא נעתק ונבדל לגמרי, וכנ"ל (סעיף א) מהמאמר שהוא העלם העצמי. ולכן, כשעבודת האדם היא תלוי' ברצונו, אין לה שום דמיון³⁵ לבחינה זו דעתיק שנעתק ומובדל לגמרי. ורק ע"י העבודה דנסיונות שאינה תלוי' ברצון האדם [שהרי אסור לאדם להעמיד עצמו בנסיון, ולא עוד אלא שנצטוונו לבקש אל תביאנו לידי נסיון³⁶], ע"ז דוקא זוכים לגילוי בחינה זו.

ה) **ויש** לומר, דזה שוהוי' ברך את אברהם בכל דוקא לאחרי שעמד בנסיון העשירי הוא, כי עשרה הנסיונות הם כנגד ע"ס (כנ"ל סעיף ב), והשלימות דכל ענין הוא כשהוא כלול מכל הע"ס. ובעומק יותר יש לומר, שבכדי לזכות לבחינת כל שנעתק ומובדל לגמרי מהשתלשלות, הוא דוקא ע"י עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה לגמרי. וכיון שעשר הנסיונות הם כנגד ע"ס (השתלשלות), ועד שהם כנגד עשרה מאמרות³⁷ (שהם למטה מהספירות עצמם³⁸), הרי זה שעמד בנסיונות אלו קשור עדיין עם מדידה והגבלה, ולכן הי' צריך להיות נסיון העשירי, הוא נסיון העקידה³⁹, המיוחד דכל הנסיונות, שלמעלה ממדידה והגבלה. דהגם שגם נסיון זה הוא בכלל עשר הנסיונות, יש לומר, שבנסיון זה יש (גם) ענין שלמעלה מע"ס. וע"ד דאיתא במדרש⁴⁰ עה"פ⁴¹ אחד עשר יום מחורב שקאי על הדבור אנכי (דבור הראשון דעשרת הדברות), המיוחד שבעשרה. ומבואר בחסידות⁴², דזה שהדבור אנכי

33 וי"ל שהכוונה כאן ב"פנימיות עתיק שלמעלה מאריך" היא לג"ר דעתיק שאינם מתלבשות באריך. ולהעיר מהמשך תרס"ו ע' רסא, דרש המ"ע הוא באריך ובז"ת דעתיק שמתלבשות באריך, ורש המל"ת הוא בג"ר דעתיק שאינן מתלבשות באריך.

34 ראה לקו"ת ר"פ פקודי. ובכ"מ.

35 והגם שצורך העבודה להמשכת בחינה זו היא (לא שהעבודה מעוררת אותה, ורק) מפני שצ"ל אתר שלים (כנ"ל ס"ב) — השלימות דהמקום (שבו נמשכת האתעדל"ע) צריך להיות לו איזה שייכות וערך לההמשכה.

36 נוסח ברכות השחר, מברכות ס, ב. וראה מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' רו.

37 פרש"י לאבות פ"ה מ"ג — הובא באוה"ת שם תשעט, סע"א ואילך.

38 ראה שעהיוה"א פ"א. ובכ"מ.

39 תרגום ירושלמי וירא כב, א. פדר"א פל"א. מפרשי המשנה לאבות שם. ובכ"מ.

40 שמו"ר פמ"ב, ח.

41 דברים א, ב.

42 סה"מ עטר"ת ע' תקפז.

נקרא בשם אחד עשר, הגם שהוא ממנין עשרת הדברות, הוא, כי הדבור אנכי הוא בכתר. וכיון שבכתר יש ב' מדריגות, חיצוניות הכתר שנמנה במנין הע"ס ופנימיות הכתר שאינו נמנה עמהם⁴³, לכן, זה שהדבור אנכי הוא ממנין עשרת הדברות הוא מצד חיצוניות הכתר שבו, אבל מצד פנימיות הכתר שבו הוא אחד עשר שאינו במנין עשרת הדברות⁴⁴, חד ולא בחושבן⁴⁵. ויש לומר, שעד"ז הוא בנסיון העקידה, שהי' נסיון גדול יותר מהנסיונות שלפניו (בדוגמת הכתר שלמעלה מכל הספירות), שיש בזה שני ענינים. זה שהגם שאברהם בטבעו הי' איש החסד (וטבע החסד שלו הי' מצד שרשו), מ"מ עקד את יצחק בנו ולקח את המאכלת לשחוט את בנו, היפך הטבע שלו (שמצד שרשו)⁴⁶. וז"ש⁴⁷ עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, עתה דוקא, כי הנסיונות שלפני נסיון העקידה לא היו היפך הטבע דחסד, ועתה (לאחרי הנסיון דעקידה) ידעתי כי ירא אלקים אתה, מדת היראה והגבורה. וזה שכל הנסיונות היו בנוגע לעצמו, ונסיון העקידה הי' בנוגע לבנו יחידו. דאהבת אדם לבנו, ובפרט לבנו יחידו, היא גדולה יותר מהאהבה לעצמו, וכל אשר לאיש יתן בעד בנו. ולכן, נסיון העקידה הוא למעלה מהנסיונות שלפני העקידה. ויש לומר, דענין הראשון בנסיון העקידה, שזה הי' היפך טבע החסד דאברהם, מכיון שגם ענין זה הוא בנוגע לעצמו, יש לו איזה ערך לנסיונות שלפניו, אלא שהוא נעלה מהם. ויש לומר, דזה שנסיון העקידה הוכיח שגם נסיונות הקודמים יש בהם ממש⁴⁸, הוא מפני שיש ערך ביניהם. דבדברים שאין שום ערך ביניהם, אין שייך להביא הוכחה מזה על זה]. בדוגמת חיצוניות הכתר (אריך), שעם היותו למעלה משאר הספירות, מ"מ הוא שרש ומקור להם, ועד שהוא נמנה במנין הספירות. וענין השני שבנסיון העקידה, שנסיון זה הי' בנוגע לבנו יחידו, הוא ענין חדש לגמרי שלא הי' דוגמתו בהנסיונות שלפניו. ובדוגמת עתיק (פנימיות הכתר) שהוא נעתק ומובדל. וז"ש⁴⁹ בי נשבעתי גו', בי ממש בחינת עתיק⁵⁰, והטעם לזה הוא כי יען גו' ולא חשכת את בנך את יחידך⁵¹. וע"פ כל הנ"ל מובן שלאחרי שעמד אברהם בנסיון העקידה, אז דוקא ברך ה' את אברהם בכל, כי זה שעקד גם את בנו יחידו היא עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה לגמרי, ולכן אז דוקא ברך ה' את אברהם בכל, פנימית עתיק, העלם העצמי.

ו) והנה הכוונה בהמשכת העלם העצמי שנמשך לאברהם היא, שהעלם זה יהי' לא רק כמו שהוא במקומו, בעצמותו, אלא שיומשך ממנו השפעה בלי

43) ע"ח שבהערה 10.

44) וראה סה"מ עטר"ת שם שזהו גם ביאור הפלוגתא (ראה סה"מ"צ להרמב"ם מ"ע א' ובהשגות הרמב"ן שם) אם אנכי נמנה בתרי"ג מצוות. עיי"ש בארוכה.

45) תקו"ז בהקדמה ("פתח אליהו") יז, א.

46) ראה אגה"ק סי"ג (קיט, ב). סט"ו (קכא, סע"א ואילך).

47) וירא כב, יב.

48) סנהדרין פט, ב. תנחומא וירא כב. פרש"י עה"פ וירא שם. — נתבאר בלקו"ש ח"כ שיחה ג' לפ' וירא

(ע' 73 ואילך).

49) וירא שם, טז.

50) זהר ח"ג קל, ב. "קיצורים והערות" לתניא ע' נג. ד"ה תניא כו' משיביעין אותו להצ"צ ("קיצורים

והערות" לתניא הוצאת קה"ת תשמ"ט ע' קסח).

גבול. וכדאיתא בזהר⁵¹, מאי בכל, אתר דנהרא דלא פסיק מימיו לעלמין. וזוהי השייכות דפירוש הזהר שבכל הוא העלם העצמי עם פירוש רש"י שבכל קאי על יצחק (בכל בגימטריא בן), כי אברהם הוא חסד דעתיק ויצחק גבורה דעתיק⁵², וזהו שביצחק כתיב⁵³ וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק, דריבוי ההשפעה (וארבה את זרעו) הוא מהגבורות דוקא, תגבורת ההשפעה, כמבואר בארוכה בסידור (עם דא"ח) ד"ה להבין ענין תק"ש ע"פ כוונת הבעש"ט⁵⁴. והגם שריבוי הוא התחלקות פרטים, הנה הריבוי שנמשך מהגבורות דיצחק, הוא באופן שגם בהפרטים נרגש בגילוי ששרש המשכתם הוא מהפשיטות דהעלם העצמי דלא פסיק מימיו לעלמין. וע"י שגם בהפרטים ניכר הפשיטות, ע"ז מתגלה הפנימיות והעצמיות שלו, שאינו מוגדר בשום גדר וביכלתו לבוא (בגילוי) גם בפרטים. וזהו שלע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו⁵⁵, כי לע"ל יהי גילוי פנימיות עתיק⁵⁶, והגילוי דפנימיות עתיק הוא דוקא ע"י הגבורות דיצחק⁵⁷.

וזוהו שוהוי' ברך את אברהם בכל הוא הקדמה לנשואי יצחק ורבקה, כי תכלית הכוונה הוא שפנימיות הכתר יומשך בגילוי עד למטה מטה, וזה נעשה ע"י יחוד יצחק ורבקה, כי יצחק ורבקה, השרש דשניהם הוא בגבורה דעתיק, אלא שיצחק הוא בחינת מ"ה ורבקה היא בחינת ב"ן, והגילוי למטה הוא ע"י שם ב"ן⁵⁸. וזהו שוהוי' ברך את אברהם בכל הוא רק הקדמה לנשואי יצחק ורבקה, כי תכלית הכוונה דברכה זו הוא שבחינת כל יומשך גם כבי"ע, בעוה"ז התחתון, ועד בהמקום שבו היתה רבקה, שושנה בין החוחים⁵⁹, שגם שם יומשך הגילוי דפנימיות עתיק.

ז) והנה זה שמסופר בתורה שבע"פ שאברהם זכה לבחינת כל ע"י שעמד בעשר נסיונות הוא (ככל הענינים שבתורה מלשון הוראה⁶⁰) הוראה שצריך להיות (דוגמת⁶¹) העבודה דנסיונות, היינו, שהעבודה צריכה להיות ביגיעה גדולה, יגיעה שלא ע"ד הרגיל, בדוגמת העבודה דנסיונות. וזהו דאיתא בזהר שם עה"פ⁶² עין לא ראתה גוי' יעשה למחכה לו, מאי למחכה לו כו' אינון דדחקין למלה דחוכמתא כו' [וענין זה שבזהר בא בהמשך להפירוש מאי בכל, כמובא בהמאמר], שע"י היגיעה בתורה, יגיעה שלא ע"ד הרגיל [וכמבואר בהמאמר דדחקין למלה דחוכמתא הוא

51) שבעה"פ 4 — הובא בד"ה ואברהם זקן תרס"ו בסופו (המשך תרס"ו ע' פה).

52) לקו"ת ברכה צו, ג.

53) יהושע כד, ג.

54) רמז, א"ב.

55) ישעי' סג, טז. שבת פט, ב.

56) פע"ח שער ז (שער הק"ש) פט"ו. לקו"ת שה"ש ט, רע"ג (מרמ"ז — הובא במקדש מלך — לזח"א

ד, ב). שם ג, ג.

57) ראה לקו"ת ברכה שם.

58) לקו"ת שם צו, סע"ג ואילך.

59) ב"ר פס"ג, ד.

60) ראה זח"ג נג, ב. רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ בראשית.

61) אבל לא ממש — שהרי נצטווינו לבקש אל תביאנו לידי נסיון (כנ"ל סוף סעיף ד).

62) ישעי' סד, ג.

יגיעה בדרך אור חוזר], ומזה נמשך שגם קיום המצוות יהי' ביגיעה גדולה (ע"ד מרז"ל⁶³ גדול לימוד שמביא לידי מעשה), כולל גם היגיעה בהפצת המעינות חוצה, דנוסף להיגיעה שצריכה להיות בלימוד והבנת המעינות (דחקין למלה דחוכמתא), צריכה להיות יגיעה מיוחדת להפיץ את המעינות חוצה, להביא את המעינות גם לאלו שנמצאים חוצה, "בין החוחים", ועי"ז יהי' אתי מר דא מלכא משיחא⁶⁴, שאז יהי' גילוי העלם העצמי, עין לא ראתה, במהרה בימינו ממש.

(63) קידושין מ, ב. ב"ק יז, א.

(64) אגה"ק דהבעש"ט, נרפסה גם בכתר שם טוב בתחלתו.